

STATSFORVALTEREN I INNLANDET
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Deres ref.:
Vår ref.: 21/1071-3
Saksbehandler: Trine Grøslie Stavn
Dato: 23.03.2021

HelseDirektoratets brev om vaksinerings mot SARS-CoV-2 av personer som ikke selv kan samtykke til vaksineringsen - Enkelte utfyllende kommentarer

HelseDirektoratet viser til vårt [brev av 18. januar 2021](#) om vaksinerings mot SARS-CoV-2 av personer som ikke selv kan samtykke til vaksineringsen.

HelseDirektoratet har i det siste mottatt flere henvendelser angående vaksinerings av personer uten samtykkekompetanse, og da særlig personer med utviklingshemming, med utgangspunkt i brevet. Vi vil derfor komme med enkelte utdypende kommentarer.

Når det gjelder vaksinerings av personer som ikke kan samtykke og som ikke motsetter seg vaksinerings er det, slik det fremgår av brevet, ansvarlig helsepersonell som tar avgjørelsen om personen skal vaksineres. Avgjørelsen skal tas etter reglene i [pbrl. § 4-6, annet ledd](#), der det blant annet fremgår at den ansvarlige skal rådføre seg med annet kvalifisert helsepersonell.

Vi skrev i brevet at selv om det i de fleste tilfeller er en lege som er ansvarlig for vaksineringsen, kan vedkommende gjerne samrå seg med en sykepleier som har ansvar for daglig oppfølging og kjenner personen godt. HelseDirektoratet vil i denne sammenheng presisere at sykepleier her kun er nevnt som et eksempel; det lovfestede kravet i pbrl. § 4-6 annet ledd er «*annet kvalifisert helsepersonell*». Kravet er gitt for å kvalitetssikre avgjørelsen ved at det alltid skal være to fagpersoner som vurderer om helsehjelpen skal gis. Ethvert helsepersonell som kjenner pasienten og situasjonen til pasienten godt, kan ha verdifull kunnskap som kan legges til grunn i vurderingsen.

For utfyllende kommentarer til bestemmelsen se rundskriv til pasient- og brukerrettighetsloven: <https://www.helseDirektoratet.no/rundskriv/pasient-og-brukerrettighetsloven-med-kommentarer/samtykke-til-helsehjelp#om-pasienter-over-18-ar-som-ikke-har-samtykkekompetanse>

Når det gjelder vaksinerings av personer som ikke kan samtykke og som motsetter seg vaksinerings fremgår det av brevet at HelseDirektoratet antar at det i all hovedsak ikke vil være aktuelt å vaksinere disse personene. I brevet presiseres likevel at dersom det i enkeltstående

HelseDirektoratet

Avdeling helserett og rettssaker

Trine Grøslie Stavn

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helseDir.no • www.helseDirektoratet.no

tilfelle likevel vurderes å vaksinere personer i denne gruppen, kan vaksineringen kun gjennomføres hvis de strenge vilkårene i [pbrl. § 4A-3](#) er oppfylt.

Det er i denne sammenheng kommet spørsmål om hva som er betegnet som **motstand** og hvordan det skal vurderes om en person motsetter seg vaksineringen. Helsedirektoratet har omtalt kravet til motstand i rundskrivet til pasient- og brukerrettighetsloven. Her går det blant annet frem at motstand kan komme til uttrykk både verbalt og fysisk, men at uttrykksformen ikke er avgjørende. Vurderingen av om pasienten motsetter seg helsehjelpen, blir således i mange tilfeller et spørsmål om å tolke reaksjonene til pasienten. Dette krever gjerne god kjennskap til vedkommende. Nærmeste pårørende kan ofte gi viktig informasjon. Helsepersonell og andre som har arbeidet tett med personen over tid, kan også bidra med informasjon som klargjør hvilke ønsker og motforestillinger vedkommende har med hensyn til den helsehjelpen som blir tilbudt. Det kan legges til at hvis personen yter verbal eller fysisk motstand mot helsehjelpen, er dette motstand i lovens forstand uavhengig av om personen forstår hva hun eller han motsetter seg.

Se rundskrivet til pasient- og brukerrettighetsloven for utfyllende kommentarer:

<https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/pasient-og-brukerrettighetsloven-med-kommentarer/helsehjelp-til-pasienter-uten-samtykkekompetanse-som-motsetter-seg-helsehjelpen-mv#paragraf-4a-2-virkeomrade>.

Avslutningsvis ønsker Helsedirektoratet å knytte noen kommentarer til kravet om og arbeidet med **tillitsskapende tiltak**. Kravet innebærer at det skal planlegges og legges til rette for helsehjelpen, her vaksineringen, uten å bruke tvang. Hensikten er å få personen til å forstå at det er i vedkommendes interesse å motta vaksinen, og/eller redusere eventuell frykt situasjonen utløser hos personen og som fører til motstand. En trygg behandlingssituasjon med god tid, kjent helsepersonell og eventuelt andre nærstående personer tilstede er ofte av avgjørende betydning i det tillitsskapende arbeidet.

Se rundskrivet til pasient- og brukerrettighetsloven for utfyllende kommentarer:

<https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/pasient-og-brukerrettighetsloven-med-kommentarer/helsehjelp-til-pasienter-uten-samtykkekompetanse-som-motsetter-seg-helsehjelpen-mv#paragraf-4a-3-adgang-til-a-gi-helsehjelp-som-pasienten-motsetter-seg>

Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse og Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemming (NAKU) har gode faglige temasider om tillitsskapende arbeid og andre helse- og omsorgsfaglige råd knyttet til eldre og utviklingshemmede og koronaviruset.

Aldring og Helse: <https://www.aldringoghelse.no/koronaviruset/>

NAKU: <https://naku.no/personer-med-utviklingshemming-og-koronavirus>

Vennlig hilsen

Vårin Hellevik e.f.
fungerende avdelingsdirektør

Trine Grøslie Stavn
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi:

STATENS HELSETILSYN;HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET